

obsej s piriko, in korenine njene vzdržavale bodo brežino vedno v dobrem stanu. To delo pa tako le opravi: Brežino dobro priredi in prst ali kar je, dobro poteptaj. Korenine pirične razreži, zmešaj jih s prstjo, ilovico in kravjakom ter namaži s to zmesjo brežino. Ko se je ta maža nekoliko otrdila, potolči jo z lopato in potresi jo eden ali dva prsta na debelo s prstjo. Korenine od piričke se kmalu razrastejo po brežini in jo, da se ne odplazi, bolje varujejo nego vsaka druga naprava.

* **Kakoršna setev, taka žetev.** Angleži slujejo po celem svetu za razumne gospodarje. Do tega dobrega glasu so dospeli, ker za setev in saditev rabijo ali odbirajo doslednje najboljše semena. Zlasti slovi angleški gospodar Hallet v Brighthonu, njegovo postopanje je posnemanja vredno. On od bira vselej najlepša semena za setev in od novega pridelka zopet najboljše. Na ta način je v petih letih pšenicam svojim klasje podvojil, moknato vsebino rrnja potrojil in obrastek slami poosmeril. Dvajset let je Hallet nepretrgano ravnal na rečeni način z raznim žitom. Svoje izkušnje izraža kratko tako: Vsaka popolnoma pravilno vzrasla rastlina nastavi klas, ki ima več rodno, nego vsi drugi deli njeni, žito obrodi obilno. Ako odbiramo zaporedoma najlepša zrna za setev, dobivamo veliko več pridelka. Izprva kaže se zboljšanje precej, pozneje le polagoma in obstoji naposled, ko je prišlo do skrajne meje. Ako še posedaj odbiramo najlepših zrn za setev, dobimo semena, ki je stalno izvrstno in nekakšna posebna zvrst mej semen. Angleškega gospodarja lahko tudi pri nas marsikdo posnema, ako odbere in odloči posebno parcelo, kjer zmerom seje najlepša zrna. Od malega prehajaj na večje, in naposled bode sama najboljše roba za seme. Vetrov in vremena človek nima v svojej oblasti, da bi njegovim setvam vselej ugajalo. Toda vselej lahko odbira najboljše, najpopolnejše seme in tako vpliva na zboljševanje svojih pridelkov.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

141.

K Zambeziju in nazaj.

V Nev-Rushu 1873.

Ko sem bival in počival na transvaalskem ozemlju, ugibal sem, kamo naj se obrnem. Pred kaj časom je počila vest, da so za Lydenburgom osledili bogate zlate žile. Mikalo me je, da bi šel tje sreče iskat. Toda izvedel sem za gotovo, da je v Lydenburgu le malo zlata. Mimo tega so Kafri, lastniki one zlatonosne zemlje, pogнали vse diggerje. Ob enem so mi povedali, da si je Angleška prisvojila kos Slobodne države Oranjske, in

to one kraje, kjer so glasovita najdišča demantov. Sklenil sem iti k Vaalu na demantovo polje, pod varstvo Angleške.

Oh kaj vse sem pretrpel na tem povratku. Menil sem, da bode skoro po meni. Nekega dne, ko je solnce nemilo žgalo, kar nisem mogel vode dobiti. „Oh, žejen, žejen“, stokal sem. Moči so me zapuščale, krog in krog je bilo vse pusto, nikjer žive duše, nobenega bivališča človeškega. Na večer sem oslabil tako, da skoro nisem mogel nog vzdigati. Poskušal sem in poskušal, ali ni šlo, koj sem se sesedel. Solnce je zahajalo. Žalosten sem jemal slovo od njega, preverjen sem bil, da ga nikdar več ne bodem vidil vzhajati. „Oj solnce, krasno solnce“, prosil sem, „ko jutri ozariš zemljo česko, poljubi jo vso z zlatimi svojimi žarki, sporoči jej pozdrav, ki ga pošilja zvest sin bedno umirajoč v groznej samoti“. Še enkrat sem se spravil po koncu in lezel dalje. Na to se mi je stemnilo, zdelo se mi je, da šumi smrtni angelj s peroti nad menoj.

Ali gleda sreče! V daljavi sem zapazil svetlobo. Kaj je to? Ogenj! Prav gotovo. Lezel sem proti njemu, in ko sem blizu prilezel, razločil sem dvoje pokritih voz in zraven privezane vole. Malo v stran je stal šator. Okolu ognja so migale male postave Hotentotov. Kar se zakadi proti meni troje psov s strašnim lajanjem. Za njimi se pokažeta dva belca, eden je vpil po nemški na razljučene pse: „Dijana, Pluton, Elzas, nazaj, k meni!“ Eden pa je vprašal po angleški: „Kdo je?“ — „Dober človek!“ odgovoril sem. Na to on: „Ali ste Nemec?“ Jaz sem se zgrudil in nisem mogel spregovoriti. Samo kazal sem, da bi rad pil. Dobra gospoda sta koj uganila, kaj mi je. Eden je skočil k vozu in prinesel steklenico angleškega piva, ki mu velé „t-ale ale“. Oj, kolika slast suhemu grlu! Ali komaj sem si pogasil žejo, vzdignilo se je pivo; želodec je bil preslab. Ko sta to gospoda opazila, skuhalo so mi čaja; tudi ta pijača je šla nazaj. Dala sta mi mlečne kave, tudi kava ni ostala v meni. Na vse zadnje sta mi dala rudečega vina „pontaka“. Vino je pomoglo.

Odpočivši se malo sem začel počasi pripovedati, kako se mi je godilo. Zelo sta me milovala, pa tudi veselilo ju je, da sta me otela. To sta bila brata Teicha z Meklenoborške. Najstarejši brat ima veliko trgovino v Philipstownu v koloniji Kapskej, mlajša brata pa pogosto potujeta radi trgovine po transvaalskej zemlji. Usmiljena Samarijana sta me začela nagovarjati, naj potujem z njima. Kako sta mi ustregla! Ker sem bil ves zdelan, napravila sta zjutraj prostora na vozu, a sama sta peš šla. Na obeh vozeh je bilo dosta raznih stvari, ki sta jih nakupila od Kafrov in boerov transvaalskih. Teicha sta mi povedala, da hoče philipstownski brat postaviti trgovski stan na demantovem polju, in je njima naročil, da gresta tje in učinita potrebne priprave. Šel sem z njima. Ko smo prišli na mesto, postavila sta začasno platnen šator. Plehat stan sta naročila s Porta Elizinega.

Najmlajši Teich je bil bolehen, šel je toraj domov. Starejši pa je koj začel kupčevati. Kupil je od svojega znanca claim v kopaninah. Kopanine so razdeljene na več kosov, in tak kos se naziva claim. Dal je zanj 660 liber šterlingov. Tudi jaz sem vložil svoj del, in začel kopati. Koplje navadno še po 6 do 7 Kafrov in eden belec. Do sedaj nismo bili nič kaj srečni. Vloge so velike, a cena demantev je zelo pala; tu jih namreč mnogo dobivajo. Ali kedar bode prerovan ves ta kraj, ki mu velé New-Rush, potem bodo lepi demanti gotovo zopet poskočili v ceni, ako med tem ne osledé novih najdiši.

Vaš

C. P.

142.

Dr. E. Holub-Demantovo polje.

V New-Rushu 1873.

Pred mesci je prišel k meni mladi Michaelis, znanec z Avstralije. Prinesel mi je londonskih in kapskih novin. Tu sem čital tudi to, da se je pripeljal v Port Elizin moj rojak dr. E. Holub, ki hoče prepotovati in preiskati do sedaj neznane kraje južne Afrike. Michaelis mi je povedal, da je doktor pri njegovem sorodniku in pride morda tudi k nam na demantovo polje. To novico sem sprejel z veseljem in željno sem pričakoval milega gosta. Sniti se z rojakom v tujini je vselaj prijetno iznenadenje.

Stanoval sem s početka v platnenem šatoru blizu Teichove prodajalnice. Ko so pa s Porta Elizinega pripeljali primeren plehat stan in postavili, upotrebljali so prejni stan za skladišče. Spaval je v njem Teichov pomočnik. Pri tem starem stanu je bila lepa sobica s plehato streho. Ko sta se Teicha preselila, prepustila sta sobico meni za stanovanje, kar sem hvaležno sprejel. Tu sem vsaj zavarovan pred vetrom in dežjem. V starem platnenem šatoru sem bil ob deževnih nočeh ves moker. Teicha sta imela tudi dosta starih zabojev in desk, in ž njih sem si zbil dober posteljnjak. Živim ugodno, delam vse sam, kuham, šivam, perem itd. Teicha sta nastojala, naj bi k njima hodil na hrano, ali nimam zob, kaj toraj naj počnem z beefsteaky?

Neko nedeljo opoludne smo sedeli s Teichoma v novej pro ajalnici. Razgovarjali smo se o raznih rečeh, tudi o tem, kako sta me Teicha polumrtvega na potu našla. Pravila sta mi, da nista mislila, da še kedaj shodim. Nalila sta pontaka in trčili smo na moje zdravje. Eden brat je spreten risar, kjerkoli potuje, posnema lepe slikovite kraje. Šalil se je, da hoče meni napraviti primeren napis na grobu. V teh pogovorih nenadoma vstopi Michaelis s tujim gospodm. „Gospod P.“—ogovori me — „veselite se, pripeljal sem Vam rojaka.“ Naša zabava se je še bolje vnela, Teicha sta nalivala pontak, da je bilo veselje, dr. Holub pa nam je razkladal smeje svoje načrte.

Od slej sem se shajal s Holubom vsak dan. Ko je izvedel, da sam kuham, prosil me je, naj bi še on hodil k meni na hrano. Prav rad sem ga sprejel. Toda le zvečer sva skupaj jedla, čez dan jaz nisem imel časa. Meso sva skupno kupovala, druge kuhe sem imel sam dovelj, n. pr. moke, riže, kave, sladora, posušenih marelic, breskev itd. V ceno pa v kopanina ni nobena stvar. Vozček drv stane 3 libre šterlingov, vrč vode 25 kr. Vasega denarja, to pa zato, ker te stvari z daleč dovažajo. Tako sva živela prijateljski nekaj časa. Dr. Holub je prihajal k meni vrlo pogosto, dosta potov je tudi spal pri meni. Pozneje se je iskreno prijateljstvo najino ohladilo in je prešlo v gostoljubnost. Nisem mogel ob mnogih svojih delih in opravilih zadoščati vsem njegovim željam.

Sploh pa se dr. Holubu dobro godi. Michaelis in Teicha so mu vedno in v vsem na roko, priporočili so ga svojim znancem, in svetovali so mu, po koliko naj zahteva za zdravljenje. V kopaninah se vse zelo drago plačuje. Bolniki in poškodovanci radi zahajajo k njemu. Nek pot me je nagovarjal, da bi šel ž njim v notranje kraje. Predložil mi je tudi pismeno pogodbo ter mi razložil vse podrobnosti svojega načrta. Mnemje najino se ni vjemalo v marsičem in ker ni poslušal mojih nasvetov, nisva se pogodila. Skušnja ga bode poučila, da v mnogih rečeh krivo sodi.

Pisal sem Vam uže zadnjič, da iščem demantov. Ali Vam je to trdo in nevarno delo! Ves ta kraj mnogo milj na okolo je pust, rastline so zanikrne, največ je trnja in nizkega drevja. Zemlja je razsušena in spokana, ker ni vode. Kedar so začeli kopati, ležala je ob površju plast rudečega peska 1 do 2 črevlja debelo. Potem so prišli do kamna, trdega kot vapnenec. Ta lega je bila debela 2 do 3 črevlje. Pod njo se je pokazal vodni nános; ta zmes je šla 90 črevljev globoko, in v njej so dobili največ demantov. Pod to lego je moder nanos, trd kot žgana opeka, a laglji od navadnega kamna. Ako dojde na solnce, razleze se in razspe. V njem se nahajajo kosovi črnega leskečega kamna, podobnega lavi. V tem nanosu so tudi še demanti, ali ne toliko, kakor v gorenjej legi. Sedaj je uže vse prerovano do znatne globine. Ako nevajen človek stopi k kopaninam, obide ga groza. Na dnu globine mrgolé delavci kakor mravlje v mravljišču. Nad njimi visé vrvi s koši v katerih prst, pesek, kamenje z stroji potezajo in na vozeh odvažajo. Škripanje kol, ropotanje vreten, kopanje, tolčenje, petje, vpitje, smejanje, preklinjanje in drugi taki glasovi, vse to se meša v neskladnem, divjem oglušnem vrvranju.

Pustili so dvanajst prog po 15 črevljev širokih. Te proge so potje, po katerih odvažajo izkopani material. Ali voziti po takih potih je zelo nevarno, treba je največje previdnosti. Groza obleti človeka, če voz zdrkne v globino. In to se je prigajalo s prvega skoro vsak dan. Poginilo je mnogo volov in mezgov, in ponesrečilo se je mnogo ljudi. Ako dojde voz k robu, začne se

udirati in mleti pod kolesi. Vozniki vpijejo in poganjajo živino, da bi potegnili voz z nevarnega roba. In kakor hitro kopači opazijo, kaj se godi gori na potu, vdarijo v oglušen krik, in vsi gledajo na mesto, kjer voznik obupan šviga po živini, da bi napela vse sile in voz v pravi kolovoz potegnili. Ali več potov je ves trud zastonj. Čim bolje trgajo voz, tem bolje se drobi zemlja pod njim, naposled se voz nagne in zleti z voli ali mezgi v prepad 50 do 60 črevljev globoko. Od zdolaj se odzove temno bobnenje in divji vsikrik Kafrov, katerim se je posrečilo z nevarnega mesta uteči. Slaba pa, ako voz nenadoma zdrkne in nimajo časa uskočiti.

Ko so v nekaterih claimih prikopali 80 črevljev globoko, vdarila je voda iz zemlje. Zginila pa je, kedar so v sosednih claimih prikopali do iste globine. Nekateri kopači kopljejo uže 150 črevljev globoko, jaz pa 120 črevljev. Vsak dan lezem v to globino, da bi oplnil mater zemljo za skrite njene dragocenosti. Kako globoko demanti ležé, ne vemo do sedaj. Delo pa je čedalje težje in nevarnejše. Nekateri claimi so uže posuti, drugi pod vodo. V ostalih delajo malo, ker ni delavcev dobiti. Tudi mi smo imeli neprijetnosti. Odkrušil in posul se nam je velik kos claima, in na to je odšlo šest Kafrov z dela. Pričakujemo novih kopačev. Da ste mi zdravi!

Vaš

C. P.

Politične stvari.

Iz državnega zbora.

Dne 3. decembra t. l. zbral se je državni zbor zopet v nadaljevanje svojega delovanja. Razmere državnega zbora se sicer v zboru samim niso spremenile, pač pa se je spremenil pomenljivo položaj v tem oziru, da zmage mladočehov pri zadnjih deželno-zborskih volitvah žugajo z enakimi zmagami pri državnozbornih volitvah, katere se imajo vršiti leta 1891. Ker so vse dosedanje skušnje kazale, da prizadevanje mladočehov v enaki razmeri koristi tako zvanim liberalcem sedanje državnozborne manjšine, kakor slabi sedanjo večino, sklepati je naravno, da se skušeni vodje desnice državnega zbora skrbno razgovarjajo, kako bi se dal preprečiti razpad v vrstah desnice.

To prizadevanje bila je prva in glavna skrb vodij desničarjev.

Prva posledica tega položaja pokazala se je pri odpovedi kneza Alojzija Lichtenstein-a. S tem kazala se je še nevarnost, da bi znal klub njegov razpasti. Gotovo je, za sedaj tudi, da sta iz osrednjega kluba izstopila predarelska poslanca Thurnherr in dr. Oelz. Da tudi Zallinger ne ostane v njem, je po vsem gotovo, nasproti pa tudi nihče ne dvomi, da prizadevanje Lienbacher jevo Zallinger-jevo in kakor bi se moglo soditi tudi Kar-

lon-ovo, — klub razdejati, je gotovo spodletelo, in lahko se trdi, da bode klub brez teh elementov mnogo krepkeji in zanesljivejši, kakor pa z njimi.

Prva seja toraj pričela se je prejšnji torek in naj pomenljivejša dogodka tega dneva bila je predložitev državnega proračuna za leto 1890.

Povoljno lice tega proračuna opisale so že zadnje „Novice“ in dostaviti nam je le, da ta ugodni položaj pripoznavajo celo politični nasprotniki sedanje vlade.

Drug pomenljiv čin vladin, storjen v prvi seji je predlog načrta zakona, s katerim se odpravijo mostnine od porabe mostov na državnih cestah ter se vredí cestnina tako, da pride na vsakih 8 kilometrov jedna mitnica, pri kateri bode plačevati po 3 kr., od vsake vprežene vožne živine po 1½ kr. od teške in po 1 kr. od lahke gonske živine (drobnice). To je z malimi besedami jedro novega načrta zakona.

Predložil se je dalje načrt zakona, da se smejo prve tri mesece novega leta pobirati za tekoče leto pri-voljeni davki, in pa zakon o civilni listi cesarjevi za prihodnjih 10 let.

Pravi dnevni red naznanjen za prvo sejo še celo v razpravo ni prišel, in seja nehala se je proti splošni navadi ob 1 uri 45 minut, posebno zaradi tega, ker je bilo število navzočih poslancev malo ter se jih je mnogo telegrafično oglasilo, da jim ni mogoče priti k seji, ker so po raznih železnicah zameteni obtičali, ker so bile železnice siljene promet vstaviti.

Večina klubov imela je svoje razgovore, tudi slovenski poslanci imeli so obširni razgovor in tudi ves Hohenwartov klub se je zbral v posvetovanje pogrešavši umrlega tovariša barona Giovanelli-ja in odstopivšega Bulič-a.

Deželni zbor kranjski.

XVII. (poslednja) seja deželnega zbora kranjskega dne 23. novembra 1889

trajala je s pretrganjem 1½ ure, od 2 do ¼4, od 10. ure zjutraj do ½8. ure zvečer, akoravno dnevni red ni bil obširen, obsegajoč samo 11 točk, in med temi ena: glasovanje, o celoti glede načrta zakona k prilogi 75. in akoravno pri razpravi proračuna deželnega zakona ni bilo tako rekoč nikakoršne razprave.

Precej časa pobero volitve v deželni odbor, ker je treba vsega skupaj osem izvolitev, toliko skrutinijev in ker se listi oddajajo po klicanju poslancev po imenih.

Precej obširna bila je razprava pri 6. točki dnevnega reda: Peročilo finančnega odseka z načrtom zakona glede vodovodne naklade za deželno stolno mesto Ljubljana (k prilogi 73). Sprejeli pa so se predlogi odsekovi nespremenjeni. Ravno gladko tudi rešile so se točke